

Liettuan EU-puheenjohtajuus vauhdissa - lähiajan ohjelmassa mm. Itämeri-foorumi Vilnassa

Harri Mäki-Reinikka

www.eu2013.lt

Liettua aloitti puolivuotisen EU-puheenjohtajuuskauden heinäkuussa. Liettua on ensimmäinen Baltian maa tässä tehtävässä. Liettuan neuvostotausta huomioon ottaen maan EU-puheenjohtajuudessa on myös merkittävä historiallinen ulottuvuus. Liettuan pääteema on uskottava, kasvava ja avoin Eurooppa.

Avoimen Euroopan teema johdattaa katseet EU-maiden itäisiin naapureihin ja toimivimpiin ulkorajoihin. Liettuan puheenjohtajuuskauden merkittävin tapahtuma on Itäisen kumppanuuden huippukokous 28 - 29.11. Vilnassa. Avautuuko näin uusi vaihe EU:n naapuruusyhteistyössä, jää nähtäväksi. Liettuan tietoinen strategia on saada Itäisen kumppanuuden huippukokouksessa aikaan julistus, joka mahdollisimman paljon vahvistaisi Ukrainan yhteyttä Euroopan unioniin. Ukrainan assosiaatio- ja vapaakauppasopimuksen allekirjoittaminen täyttäisi päätavoitteen. Haasteena ja houkutusena on Ukrainalle Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliitto ja sille pohjalle rakenteilla oleva Euraasian unioni. Moldovan, Armenian ja Georgian suhteen haasteet ovat myös merkittävät, jotta niiden assosiaatiosopimusneuvottelut EU:n kanssa saataisiin päätökseen. Oman lukunsa keskusteluihin tuo Valko-Venäjän osallistuminen huippukokoukseen.

Itäisen kumppanuuden ohella geopoliittista merkitystä Liettualle ja laajemminkin on nähtävissä siinä, kuinka onnistutaan tekemään päätöksiä tehokkaista ja kilpailukykyisistä eurooppalaisista energiaverkostoista. Baltian sähkö- ja energiamarkkinoiden toisiinsa liittämisen osalta kuluva vuosi voi olla merkittävä. Liettuan keskeisiä tavoitteita on ollut energiaturvallisuuden vahvistaminen ja energiariippuvuuden vähentäminen Venäjältä. Tavoitteita tukevat mm. sähkönsiirtoyhteyden luominen sekä Ruotsiin että Puolaan. Klaipedaan rakennettava LNG-terminaali on osa suunnitelmaa. Uuden ydinvoimalan rakentamisen osalta laaditaan vielä selvityksiä. Maan parlamentti käsittelee aihetta lokakuussa. Alasajetun Ignalinan ydinvoimalan johdosta Liettuassa on edelleen ydinvoimaosaamista.

Paikallisiin ja uudistuviin energialähteisiin perustuvien hankkeiden osalta Liettuassa on havaittavissa edistymistä. Liettuan mahdollisuudet saavuttaa EU:n tavoitetaso (23 %) uusiutuvien energialähteiden osalta ovat hyvät. Massiivisilla asuinkortteleiden kunnostamisilla Liettuan hallitus pyrkii vähentämään lämmönkulutusta jopa kolmanneksen. Odotukset liuskekaasun käyttömahdollisuuksien osalta ovat ristiriitaiset. Lähivuodet merkitsevät Liettuan energiapolitiikassa merkittäviä muutoksia.

Suomen samanaikainen puheenjohtajuus Itämeren valtioiden neuvostossa (CBSS) luo lisäarvoa Itämeriteeman käsittelylle. EU:n Itämeri-strategian osalta Liettuan puheenjohtajuuskausi tarjoaa mm. oivallisen keskustelumahdollisuuden 11.- 12.11.2013 järjestettävässä foorumissa. Tuolloin pohditaan laajemmin myös sitä, mikä on makroalueellisten strategioiden tuoma lisäarvo. Foorumissa keskitytään myös ympäristöön kasvun ja työpaikkojen luojana. Foorumin ohjelmassa heijastuu myös strategian poikkihallinnollisuus: kuinka meren pelastamiseen liittyvät toiminnot voivat samanaikaisesti tukea myös toista päätavoitetta eli hyvinvoinnin kasvattamista.

Liettuan puheenjohtajuus ajoittuu vaikeaan eurooppalaiseen taloustilanteeseen. Liettua kohdistaa huomionsa Euroopan taloudelliseen uskottavuuteen, kestävämpään rahoituspolitiikkaan, yhteiseen pankkiunioniin sekä syvenevään rahaliittoon. Liettua panostaa mm. ehdotukseen yhteiseksi ja uudeksi pankkien rakennemekanismissa. Vaikeuksissa olevien pankkien rakenteiden harmonisointi ilman veronmaksajien rahaa, mutta pankkien omine varoine on haaste, jos on pankkivalvontasäännöstenkin aikaansaaminen. Euroopan talouskasvua ja työllisyyttä halutaan vahvistaa mm. sisämarkkinoita kehittämällä.

Liettuan puheenjohtajuustaakka euroalueen asioissa ei ole kuitenkaan kovinkaan suuri, koska asioista neuvotellaan ensisijaisesti euroalueen maiden kanssa. Liettuassa ymmärretään sen rajoittunut rooli, mutta toisaalta maassa halutaan myös liittyä euroon vuonna 2015. Tämän kunnianhimoisen tavoitteen toteutuminen toisi myös euroalueelle puhtia ja sen psykologinen merkitys on merkittävä – ei vain Liettuassa vaan laajemmin.

Liettuan inflaatio on pyörinyt hieman yli kolmen prosentin eli yli Maastrichtin 2,8 prosentin rajan. Inflaation arvioidaan laskevan riittävästi, jotta kriteerit täytetään - jopa 1,4 prosenttiin. Julkisen sektorin vajeen osalta (3 % BKT:stä) ja julkisen sektorin velkakriteerin (60 % BKT:stä) täyttämisen osalta Liettuan tilanne näyttää hyvältä. Julkisen velan ei uskota nousevan nykyisestä 40 prosentin lukemasta lähivuosina. Julkisen sektorin alijäämän arvioidaan laskevan kuluvaan vuonna 2,5 – 2,9 prosenttiin vuoden 2012 lopun 3,2 prosentista. Talouden jatkaessa kasvuaan työttömyyden arvioidaan laskevan tänä vuonna noin 11 prosenttiin ja vuonna 2014 noin 10 prosenttiin. Suotuisien talousnäkyvien myötä Liettuan keskuspankki arvioi investointien kasvavan (erityisesti teollisuudessa, jonka osuus kokonaistuotannosta on noin viidennes) kuluvaan vuonna 4,6 prosenttia ja kasvun jatkuvan myös tulevina vuosina.

Liettuan taloudellisen kasvun ennakoitaan lähivuosina olevan jopa EU-maiden kärkiluokkaa. Yrittäjyys ja myös korruption vastainen taistelu Liettuassa ovat saaneet uusia tuulia alleen ja odotukset ovat optimistisemmat kuin aiemmin. Maahan on syntynyt viimeisen vuoden aikana mm. 15 000 uutta yritystä.

Viime vuonna aiemmin ulkomaille muuttaneista sadoista tuhansista liettualaisista jo 17 000 palasi kotimaahansa. Tämän on arveltu olleen käännekohta muuttoliikkeessä, jonka myötä maan väkiluku on painunut alle kolmen miljoonan - sen ollessa jälleensienäistymisen alkuaikoina vielä yli 3,7 miljoonaa.

Liettua on valmistautunut EU-puheenjohtajuuteen perusteellisesti. Maan johtavat poliitikot ovat matkustelleet paljon eri puolilla Eurooppaa ja käyneet muissakin maissa ja maanosissa jo ennen puheenjohtajuuskautta. Liettuassa ovat käyneet monen maan korkea-arvoiset vieraat, Suomesta tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** valtiovierailullaan toukokuun puolella välissä ja eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma** 11.3.2013 Liettuan jälleensienäistymisen juhlapäivänä. Heinäkuussa Liettuassa kävivät ministerit **Anna-Maja Henriksson** ja **Päivi Räsänen**, elokuussa **Alexander Stubb** ja syyskuussa ministerit **Carl Haglund**, **Erkki Tuomioja**, **Jari Koskinen**, **Jutta Urpilainen**, **Jan Vapaavuori** ja **Paavo Arhinmäki**.

Liettuassa on käynyt myös moni virkamiestason vieras Suomesta ja muualta, kuten EU-toimielimistä jo ennen puheenjohtajuutta. Puheenjohtajuuskauden vieraiden kokonaismääräksi ennakoitaan jopa 30 000 ihmistä. Liettua isännöi puheenjohtajuuskautellaan 22 korkean tason kokousta, 170 asiantuntijakokousta,

12 parlamentaarista tapahtumaa ja kymmenittäin kansalaisyhteiskunnan tapahtumia. Liettuan omilla puheenjohtajuussivuilla www.eu2013.lt on eri kokouksista ja teemoista runsaasti lisätietoa.

Liettuan puheenjohtajuuskauden virallinen asialuettelo on tavanomaista puheenjohtajuuskautta selkeästi raskaampi. Lisäaineiksia antavat virallisen agendan ulkopuoliset kysymykset – etupäässä Syyrian ja Lähi-idän kysymykset. Lainsäädännöllinen tilanne EU-vaalien lähestyessä vuonna 2014, vanhan monivuotisen rahoituskauden päättyminen ja uuden triljoonan euron kehyskauden 2014 -2020 alkaminen merkitsevät kiireistä aikaa ja paljon koordinaatiota Euroopan parlamentin ja komission kanssa. Liettuan on koordinoitava ja neuvoteltava noin 70 säädöksestä myös yksittäisiin ohjelmiin liittyen.

Liettua on Suomelle monin tavoin läheinen Baltian maa, jonka onnistuminen puheenjohtajuustehtävissä on myös Suomen etu. Liettuan puheenjohtajuutta onkin syytä seurata ja tukea Suomessa aktiivisesti. Latvian EU-puheenjohtajuus on edessä jo vuonna 2015 ja Viron vuonna 2018.

Harri Mäki-Reinikka
suurlähettiläs
Vilna

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
34/2013	26.9.2013	Itämeri ja moraalinen saastuminen Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leo
26/2013	1.8.2013	Itämeri-haaste nimeltä korruptio Erkki Laukkanen, puheenjohtaja, Transparency Suomi
11/2013	14.3.2013	Voisi Tallinnaan mennä muutenkin kuin turistiksi Markku Mantila, päätoimittaja, Kaleva
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopостia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetrit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön

Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs